

LAURA DUMITRANA RATH BOȘCA

**DREPTURILE SUCCESORALE
ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR
ÎN LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ
ȘI ÎN LEGISLAȚIA ALTOR STATE**

Universul Juridic
București
-2025-

 Cuprins

PREFAȚĂ..... 5

CAPITOLUL I

REPERE ISTORICE PRIVIND DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR DIN CELE MAI VECHI TIMPURI PÂNĂ ÎN PREZENT. ASPECTE LEGISLATIVE LA NIVEL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL 9

1.1. Date istorice care fac referire la drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în diferite coduri și documente internaționale 9

1.2. Moștenirea în dreptul babilonian..... 10

1.3. Moștenirea în vechiul drept indian 11

1.4. Moștenirea în dreptul Greciei antice 12

1.5. Moștenirea în dreptul evreiesc vechi 13

1.6. Moștenirea în dreptul roman..... 14

1.6.1. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în dreptul roman..... 16

1.7. Evoluția istorică a drepturilor succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația națională 23

1.7.1. Codul lui Ipsilante (Pravilniceasca condică) în Țara Românească 1780-1817 24

1.7.2. Legiuirea Caragea în Țara Românească 1817-1864..... 26

1.7.3. Codul lui Andronake Donici în Moldova 1814-1817 28

1.7.4. Codul Calimach în Moldova 1817-1864 30

1.7.5. Dispozițiile Codului civil din 1864..... 32

CAPITOLUL II

DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR ÎN CONCURS CU CLASELE DE MOȘTENITORI LEGALI ÎN DREPTUL NAȚIONAL 39

Considerații generale 39

2.1. Noțiuni generale 39

2.2. Precizări terminologice 43

2.3. Sediul materiei..... 45

2.4. Felurile moștenirii 46

2.5. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor 49

2.5.1. Definiție. Sediul materiei.....	49
2.5.2. Condițiile cerute soțului supraviețuitor pentru a putea moșteni.....	52
2.5.3. Capacitatea succesorală.....	53
2.5.4. Calitatea de soț supraviețuitor	53
2.5.4.1. Ipoteza divorțului.....	55
2.5.4.2. Ipoteza constatării nulității sau a anulării căsătoriei.....	59
2.6. Nedemnitățile soțului supraviețuitor	61
2.7. Regimul juridic al nedemnității succesorală a soțului supraviețuitor	64
2.8. Efectele juridice pe care le produce nedemnitățile succesorală a soțului supraviețuitor	66
2.8.1. Efectele nedemnității soțului supraviețuitor față de el însuși	66
2.8.2. Efectele nedemnității soțului supraviețuitor față de terți.....	67
2.9. Înlăturarea nedemnității succesorală a soțului supraviețuitor	68
2.10. Dezmoștenirea soțului supraviețuitor	70
2.10.1. Nulitatea dezmoștenirii	74
2.11. Corelația dintre dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor și regimul matrimonial ales la încheierea căsătoriei	75
2.12. Clauza de precuput.....	77
2.12.1. Sediul materiei. Noțiuni	80
2.12.2. Regimul juridic al instituirii clauzei	81
2.12.3. Soțul supraviețuitor, beneficiar al clauzei de precuput	87
2.12.4. Obiectul clauzei de precuput.....	88
2.12.5. Caracterele juridice ale clauzei de precuput.....	89
2.12.6. Efectele și modul de aplicare al clauzei de precuput	90
2.13. Enumerarea drepturilor succesorală ale soțului supraviețuitor.....	92
2.14. Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor în concurs cu alte clase de moștenitori legali.....	92
2.14.1. Cota care revine soțului supraviețuitor în concurs cu clasele de moștenitori legali	92
2.14.2. Probleme speciale privind drepturile succesorală ale soțului supraviețuitor	94
2.14.3. Imputarea cotei ce revine soțului supraviețuitor.....	98
2.15. Lichidarea comunității legale de bunuri în cadrul procedurii succesorală notariale între soțul supraviețuitor și moștenitori	100

CAPITOLUL III

REZERVA SUCCESORALĂ, COTITATEA DISPONIBILĂ ȘI

REDUCȚIUNEA LIBERALITĂȚILOR ÎN DREPTUL NAȚIONAL.....	103
3.1. Evoluția legislativă.....	105
3.2. Codul civil napoleonean	106
3.3. Codul civil de la 1864.....	110
3.3.1. Calculul rezervei în cazul renunțării sau nedemnității unora dintre moștenitorii rezervatari.....	111
3.3.2. Calculul rezervei soțului supraviețuitor	112
3.4. Rezerva succesorală în legislația actuală.....	114
3.4.1. Caracterile juridice ale rezervei succesoriale	116
3.4.2. Situația indisponibilității rezervei succesoriale	123
3.5. Rezerva succesorală a soțului supraviețuitor.....	123
3.5.1. Imputarea rezervei soțului supraviețuitor asupra moștenirii.....	132
3.6. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor.....	134
3.6.1. Cotitatea disponibilă.....	135
3.6.2. Calculul rezervei și al cotității disponibile	143
3.7. Reducțiunea liberalităților excesive	148

CAPITOLUL IV

DREPTUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ AL SOȚULUI

SUPRAVIEȚUITOR.....	156
4.1. Considerații generale cu privire la dreptul de opțiune succesorală.....	156
4.1.1. Noțiunea de opțiune succesorală	156
4.1.2. Dispozițiile Codului civil de la 1864 cu privire la retransmiterea dreptului de opțiune succesorală	160
4.1.3. Reglementarea retransmiterii dreptului de opțiune succesorală în legislația actuală.....	162
4.1.4. Persoanele care au dreptul de opțiune succesorală	170
4.1.5. Condițiile de validitate ale actului de opțiune succesorală	172
4.2. Acceptarea moștenirii	179
4.2.1. Acceptarea voluntară	179
4.2.1.1. Acceptarea voluntară expresă.....	180
4.2.1.2. Acceptarea voluntară tacită.....	181
4.3. Acceptarea forțată a moștenirii.....	185
4.4. Efectele pe care le produce acceptarea moștenirii.....	189
4.4.1. Efectele generale ale acceptării moștenirii.....	189
4.4.2. Efectele speciale ale acceptării moștenirii	191

4.5. Renunțarea la moștenire	192
4.5.1. Condiții de fond	192
4.5.2. Condiții de formă	194
4.5.3. Efectele renunțării	198
4.5.3.1. Condițiile în care renunțarea la moștenire poate fi revocată	200
4.6. Apărarea drepturilor succesoriale ale soțului supraviețuitor prin petiția de ereditate	202
4.6.1. Efectele petiției de ereditate.....	204

CAPITOLUL V

SOTUL SUPRAVIETUITOR, MOSTENITOR SEZINAR. RAPORTAREA

DONAȚIILOR. PARTAJAREA BUNURILOR SOȚULUI DEFUNCT	208
5.1. Calitatea de moștenitor sezinar a soțului supraviețuitor	208
5.1.1. Efecte.....	208
5.2. Soțul supraviețuitor. Raportarea donațiilor	209
5.2.1. Raportul donațiilor	209
5.2.2. Condițiile	211
5.2.3. Donații care sunt exceptate de la raport.....	213
5.2.4. Modalitățile de realizare a raportului donațiilor	214
5.3. Partajarea bunurilor soțului defunct.....	217
5.3.1. Obiectul partajului succesoral	218
5.3.2. Formele partajului succesoral	220

CAPITOLUL VI

DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOTULUI SUPRAVIETUITOR IN

LEGISLATIA ALTOR STATE.....	223
6.1. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Franței.....	230
6.2. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Ungariei	243
6.3. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Belgiei.....	264
6.4. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Austriei	271
6.5. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Croației.....	274
6.6. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Danemarcei.....	280

6.7. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Republicii Albania.....	281	
6.8. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Regatului Unit.....	286	
6.8.1. Doctrina precedentului în sistemul de drept comun (COMMON LAW SISTEM).....	287	
6.8.2. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Angliei.....	290	
6.8.3. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Scoției.....	292	
6.8.4. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația Irlandei de Nord.....	294	
CAPITOLUL VII		
DREPTURILE SUCCESORIALE ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR ÎN LEGISLAȚIA UNOR STATE FEDERATE ALE STATELOR UNITE ALE AMERICII.....		317
7.1. Aspecte introductive.....	317	
7.2. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului Alaska.....	326	
7.3. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului Louisiana.....	327	
7.4. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului Iowa.....	332	
7.5. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului California.....	334	
7.6. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația unor state din America Latină.....	337	
7.6.1. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului Mexic.....	338	
7.6.2. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația statului Columbia.....	340	
CAPITOLUL VIII		
DREPTURILE SUCCESORIALE ALE SOTULUI SUPRAVIETUITOR IN LEGISLATIA UNOR STATE DIN ORIENTUL MIJLOCIU.....		343
8.1. Aspecte introductive.....	343	
8.2. Dreptul succesoral Islamic.....	348	

CAPITOLUL IX

DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOTULUI SUPRAVIETUITOR ÎN

LEGISLATIA UNOR STATE ASIATICE 354

9.1. Scurt istoric 354

9.2. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în legislația
Republicii Socialiste Vietnam ..... 3569.3. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în Republica
Populară Chineză ..... 3609.4. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în Republica
Indonezia 365

CONCLUZII..... 371

BIBLIOGRAFIE 383

Capitolul I

Repere istorice privind drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor din cele mai vechi timpuri până în prezent Aspecte legislative la nivel național și internațional

1.1. Date istorice care fac referire la drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în diferite coduri și documente internaționale

Preliminarii

În comuna primitivă¹ nu exista proprietate privată, dar, cu toate acestea, se poate spune că dreptul la moștenire își are originea încă din acele vremuri, când oamenii erau obligați să se unească pentru a răzbate în mediul dur în care trăiau² și aveau stăpânire asupra bunurilor pe care le dețineau. Stăpânirea asupra uneltelor agricole, de vânat și pescuit revenea bărbatului, iar stăpânirea asupra uneltelor de uz casnic revenea femeii.

În momentul în care unul dintre cei doi deceda, uneltele care le aparținuseră reveneau ginții, dar, pentru că acestea aveau o valoare prea mică, se împărțeau rudelor apropiate în linie maternă, în cazul în care vorbim despre ginta matriarhală, sau celor mai apropiate rude ale bărbatului, dacă vorbim despre ginta patriarhală.

Odată cu apariția familiei monogame, a început să se dezvolte și moștenirea, deoarece bunurile care se aflau în proprietatea mării familii patriarhale au trecut, în timp, în proprietatea familiei monogame.

Toate drepturile familiei asupra bunurilor (case, unelte, animale domestice, sclavi etc.) îi reveneau bărbatului, care avea și calitatea de șef al familiei.

În cazul în care acesta deceda, un alt șef de familie îl înlocuia, exercitând astfel drepturile care aparțineau familiei, adică conducea grupul și administra averea.

---

¹ Comuna primitivă cuprinde cea mai îndelungată perioadă din istoria omenirii și este caracteristică istoriei tuturor regiunilor populate ale globului pământesc.

² M.O. Kosven, *Introducere în istoria culturii primitive*, Ed. Științifică, București, 1957, p. 99.

Se observă că moștenirea nu avea ca obiect transmiterea drepturilor și obligațiilor de la o persoană la alta, ci transmiterea exercițiului drepturilor asupra unor bunuri, care aparțineau unei familii, de la un șef de familie la altul.

În timp, proprietatea individuală va înlocui proprietatea grupului familial și astfel, proprietarul, pe lângă faptul că devine unic stăpân al averii familiei, al soției sau soțiilor sale și al copiilor săi, va căpăta și dreptul de a dispune de drepturile sale pentru timpul în care nu va mai fi în viață.

1.2. Moștenirea în dreptul babilonian

Codul legilor lui Hammurabi

Babilonul³ a fost unul dintre cele mai renumite și importante orașe ale lumii antice. În mileniul II-I î.Hr., acesta era un important centru politic, economic și cultural.

Codul lui Hammurabi sau Codex Hammurapi este cea mai veche culegere de legi, datată din vremea regelui babilonian Hammurabi⁴. Codul, scris în litere cuneiforme, a fost descoperit în anul 1901 de către arheologii francezi în orașul Sussa și a fost tradus de Cornell University din Statele Unite, doi ani mai târziu. Se presupune că a fost scris în jurul anului 1760 î. Hr. Codul cuprinde un Prolog, 282 de paragrafe, din care unele s-au păstrat parțial, iar altele nu s-au păstrat deloc, și un Epilog. De la art. 1 până la art. 5, sunt instrucțiuni de ordin procesual, de la art. 6 și până la art. 126, sunt reglementate relațiile de avere, de la art. 127 până la art. 195, sunt reglementate raporturile de drept matrimonial – familial și succesoral, iar de la art. 196 până la art. 282, sunt dispoziții de drept penal, dispoziții cu privire la taxele de remunerare salarială, la statutul robilor etc.

Acesta nu este altceva decât o codificare în scris a unor principii, a unor norme, acceptabile și neacceptabile, de conviețuire socială, care erau impuse societății babiloniene. Codul cuprindea norme de drept public și privat, stabiile standardele pentru relațiile comerciale, stabiile pedepse și amenzi. Acesta cuprinde unele dintre cele mai vechi exemple ale doctrinei „lex talionis”⁵.

---

³ Capitala statului, cu același nume, a cunoscut o perioadă de înflorire sub conducerea lui Hammurabi și Nabucodonosor II.

⁴ Hammurabi a fost un rege babilonian în timpul căruia a apărut primul cod de legi, numit astăzi „Codul lui Hammurabi”. Se presupune că acesta s-a născut în 1810 î.Hr. Hammurabi preia puterea în Babilonia la vârsta de 25 de ani și devine rege. Acesta a rămas în istorie pentru că, în timpul său, Babilonul a devenit cel mai important centru cultural din Asia.

⁵ Legea talionului este una dintre cele mai vechi legi existente și constă în justa reciprocitate a crimei și a pedepsei. Această lege este deseori simbolizată prin expresia „Ochi pentru